

PODELJENA ODGOVORNOST U SAOBRAĆAJU I NEKE DILEME U POSLOVNOJ I SUDSKOJ PRAKSI

U građanskopravnom postupku niko ne može odgovarati za vlastitu štetu. Oštećeno lice ne odgovara za svoju štetu, već je samo snosi u meri u kojoj je doprinelo njenom nastanku ili povećanju.

Ključne reči: podeljena odgovornost, naknada, doprinos nastanku štete

Dr Aleksandar K. Filipović

profesor na Privrednoj akademiji
u Novom Sadu i advokat

1 Uvodne napomene

U poslovnoj i sudskoj praksi postoji raznolikost u primeni člana 192. Zakona o obligacionim odnosima iz 1978. godine.

Oštećeno lice koje je pretrpelo štetu nema pravo na potpunu naknadu niti na naknadu koja po visini odgovara prouzrokovanoj šteti. Ono ima pravo na naknadu smanjenu srazmerno iznosu njegovog doprinosa prouzrokovanju štete. To je izuzetak od osnovnog pravila, po kome se naknada štete dopunjuje u iznosu koji odgovara prouzrokovanoj šteti, a ovaj izuzetak predviđen je u članu 192. Zakona o obligacionim odnosima iz 1978. godine:

- „1) oštećenik koji je doprineo da šteta nastane ili bude veća nego što bi inače bila ima pravo samo na srazmerno smanjenu naknadu
- 2) kad je nemoguće utvrditi koji deo štete potiče od oštećenikove radnje, sud će dosuditi naknadu vodeći računa o okolnostima slučaja.”¹

Pitanje podeljene odgovornosti ne postavlja se samo kada se radi o naknadi materijalne štete, već i kad je posredi naknada nematerijalne štete. U članu 205. Zakona o obligacionim odnosima iz 1978. godine potvrđeno je sledeće:

„Odredbе o podeljenoj odgovornosti i sniženju naknade koje važe za materijalnu štetu shodno se primenjuju i na nematerijalnu štetu.”²

Shodno članu 192. Zakona o obligacionim odnosima iz 1978. godine, iznos obaveze za naknadu štete odgovornog lica utvrđuje se u visini štete koju je pričinio štetnik, a ne u visini ukupne prouzrokovane štete, jer je jedan deo štete pričinio oštećenik.”³

U stavu 1. člana 192. pomenutog zakona dat je odgovor kako treba rešiti pitanje **kada šteta ne potiče samo od radnje štetnika, nego i od radnje oštećenog, pri čemu se udeo oštećenog u prouzrokovanoj šteti može utvrditi.** U stavu 2. člana 192. Zakona o obligacionim odnosima iz 1978. godine dat je i odgovor kako treba rešiti pitanje **kada oštećenik svojim ponašanjem doprinese da šteta nastane ili bude veća nego što bi bila da on nije učestvovao u njenom izazivanju, ali se ne može utvrditi u kojoj je meri oštećenik tome doprineo.** Odgovornost odgovornog lica u oba slučaja smanjuje se za izvestan iznos u poređenju sa stvarnom štetom.

Oštećeno lice ne odgovara, nego snosi tu štetu, shodno članu 192. Zakona. Pravila o podeljenoj odgovornosti, u slučaju prouzrokovanja nematerijalne štete, primenjuju se kada se pojavljuju neposredno oštećeno lice, štetnik i odgovorno lice. Kada je posredno oštećeno lice svojim radnjama doprinelo usmrćenju ili teškom invaliditetu, ili je pak pomagalo da se učinilac ovih dela ne otkrije, ono nema pravo na naknadu nematerijalne štete. Na takva

1 Član 192. Zakona o obligacionim odnosima iz 1978. godine

2 Član 205. Zakona o obligacionim odnosima iz 1978. godine

3 Prof. dr Slobodan Perović, prof. dr Dragoljub Stojanović, Komentar Zakona o obligacionim odnosima, izdavač Kulturni centar „Gornji Milanovac”, Pravni fakultet u Kragujevcu, 1980, strana 572.

oštećena lica ne može se primeniti odredba člana 192. Zakona o obligacionim odnosima iz 1978. godine. Takva oštećena lica krivično će odgovarati. Shodno članu 206. Zakona, za štetu koju je prouzrokovalo više lica, zajedno će odgovarati svi učesnici. Podstrekač, pomagač, kao i onaj koji je pomagao da se odgovorna lica ne otkriju, odgovaraju solidarno s njima, što predstavlja primenu odredbi člana 205. Zakona o obligacionim odnosima, koje se primenjuju kada nematerijalnu štetu treba naknaditi u novcu, u smislu člana 200. Zakona.

2 Pravila o podeljenoj odgovornosti mogu se primeniti u sledećim slučajevima:

- podsticanje vozača na brzu vožnju
- neprilagođena brzina
- kada nedostaju svetlosni uređaji za noćnu vožnju
- prilikom propusta vozača da smanji brzinu i zvučnim signalima upozori na opasnost drugog učesnika u saobraćaju
- ako je došlo do propusta organizacije za puteve
- sudar vozila u pokretu i zaustavljenog, odnosno parkirano vozila
- podeljena odgovornost vozača i pešaka
- podeljena odgovornost vozača koji upravlja motornim vozilom pod uticajem alkohola i njegovog saputnika
- podeljena odgovornost vozača i putnika koji nije vezao sigurnosni pojas
- neposredovanje vozačke dozvole i odgovornost za štetu.

Podeljena odgovornost vezuje se za propuste vozača motornog vozila i drugih lica koja su takođe doprinela da se saobraćajna nezgoda desi. Nema podeljene odgovornosti u slučaju kad vozač vozila povredi lice koje se kreće trotoarom, jer je trotoar ulice namenjen isključivo za kretanje pešaka, a ne i motornih vozila.⁴

3 Sudar motornog vozila i zaustavljenog, odnosno parkirano vozila

U praksi su česti primeri saobraćajnih nezgoda do kojih je došlo na taj način što je vozilo koje je bilo parkirano, odnosno zaustavljeno na putu, doprinelo nastanku nezgode.

Ako je vozač zaustavio motorno vozilo ili ga parkirao suprotno Zakonu, postoji podeljena odgovornost jer je takvim ponašanjem doprineo izazivanju saobraćajne

nezgode. Međutim, ako je vozač zaustavio motorno vozilo ili ga parkirao u skladu sa Zakonom, ne može se primeniti član 192. Zakona o obligacionim odnosima iz 1978. godine. Oštećenik koji je doprineo da šteta nastane ili bude veća nego što bi bila ima pravo jedino na srazmerno smanjenu naknadu. Dakle, Zakon o obligacionim odnosima ovde uzima u obzir situaciju kada su štetnik i oštećenik doprineli nastanku štete. Zakonske odredbe o podeljenoj odgovornosti dolaze do primene bez obzira na oštećenikovu krivicu. Dovoljno je da oštećenik, makar i slučajno, doprine nastupanju štete. Zato podeljena odgovornost može postojati i kad je oštećeno lice malo dete ili lice nesposobno za rasuđivanje.

Kad je reč o podeljenoj odgovornosti, smatramo da taj izraz nije najsrećnije odabran, jer za vlastitu štetu niko ne može odgovarati u građanskopravnom postupku. Oštećeno lice ne odgovara za svoju štetu, već je samo snosi u meri u kojoj je doprinelo njenom nastanku ili povećanju. To je u skladu s načelom potpune naknade štete, budući da je štetnik dužan da naknadi svu štetu koju je prouzrokovao.

Kad je nemoguće utvrditi koji je deo štete potekao od oštećenikove radnje, sud će dosuditi naknadu vodeći računa o okolnostima slučaja.⁵

Oštećenik koji je doprineo da šteta nastane ili da bude veća nego što bi inače bila ima pravo samo na srazmernu naknadu. Ponovimo: kad je nemoguće utvrditi koji deo štete potiče od njegove radnje, sud će dosuditi naknadu vodeći računa o okolnostima slučaja.⁶

Ovde treba podvući da oštećeni ne odgovara za svoju štetu, već je samo snosi u meri u kojoj je doprineo njenom nastanku ili povećanju. To je u skladu s načelom potpune naknade, prema kojem je štetnik dužan da naknadi svu štetu koju je prouzrokovao. Smanjenje naknade u slučajevima koje u obzir uzima član 192. Zakona o obligacionim odnosima iz 1978. godine dosuđuje se pošto se prethodno utvrdi iznos prouzrokovane štete u celosti.

4 Podeljena odgovornost i stav sudske prakse

Po pravilima obligacionog prava, ako šteta nije nastala isključivo krivicom štetnika, već je i oštećeni doprineo njenom nastajanju, oštećeni nema pravo da zahteva naknadu celokupne štete, i nema pravo na naknadu onog dela štete za koji je sam odgovoran. Ako nije moguće utvrditi koji

⁴ Član 192. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima iz 1978. godine

⁵ Član 192. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima iz 1978. godine

⁶ Član 192. ZOO iz 1978. godine

deo štete potiče od oštećenikove krivice, štetu, po principu podeljene odgovornosti, podjednako snose i jedan i drugi.⁷

Na primer, neprilagođena brzina motornog vozila i neobazrivo kretanje pešaka na kolovozu predstavljaju propuste oba učesnika u saobraćaju, zbog čega pri odlučivanju o naknadi nastale štete ima mesta primeni pravila o podeljenoj

može biti od značaja pri utvrđivanju odgovornosti za naknadu štete koja nastaje iz kontakta zaprežnog i motornog vozila, pa bi tu imalo mesta primeni pravila građanskog prava o podeljenoj odgovornosti.⁹

Propuštajući da smanji brzinu kretanja i da zvučnim signalima upozori na opasnost tuženog, koji je zaprežnim



odgovornosti. Ili kada, recimo, putnik uđe u autobus preduzeća koje vrši javni prevoz i u kojem nema slobodnog mesta, a vozač pokrene vozilo pre nego što se zatvore vrata, usled čega putnik ispadne i zadobije povrede, takođe postoji podeljena odgovornost za nastalu štetu putnika i saobraćajnog preduzeća.

Bez obzira na postojanje utvrđene krivične odgovornosti vozača motornog vozila, sud je dužan da u parnici utvrđuje i ponašanje pešaka kao učesnika u saobraćaju, te ukoliko utvrdi da postoje i njegovi propusti koji su doprineli nastanku saobraćajne nezgode, primeniće pravilo građanskog prava o srazmernom smanjenju naknade štete zbog podeljene odgovornosti, pa je u tom slučaju štetnik dužan da naknadi samo deo štete, srazmeran svom doprinosu u njenom nastanku.⁸

Kad na zaprežnom vozilu u noćnoj vožnji nedostaju svetlosni uređaji, takav propust učesnika u saobraćaju

kolima izašao na magistralni put – što je morao učiniti jer nije mogao predvideti kako će tuženi postupiti – tužilac je doprineo nastanku štete, pa stoga postoje uslovi za primenu člana 192. Zakona o obligacionim odnosima o podeljenoj odgovornosti.¹⁰

5 Podeljena odgovornost i alkoholisanost

U praksi ima mnogo primera saobraćajnih nezgoda u kojima saputnik pogine ili zadobije teške telesne povrede.

U ovakvim slučajevima odnos vozača motornog vozila i putnika u motornom vozilu može biti:

- da je **pijan** bio vozač motornog vozila, a da je putnik bio trezan
- da je **pijan bio vozač motornog vozila i putnik u motornom vozilu**

⁷ Odluka Vrhovnog suda Srbije, Gž. 4153/66

⁸ Odluka Vrhovnog suda Srbije, Gž. 4153/66

⁹ Odluka Vrhovnog suda Srbije, 30/76

¹⁰ Vrhovni sud Srbije, Rev. 4194/73



- da je vozač motornog vozila **bio trezan**, a da je putnik **bio pijan**
- da je vozač motornog vozila bio vezan sigurnosnim pojasom, a da putnik nije bio vezan sigurnosnim pojasom.

Ako je vozač upravljao motornim vozilom pod uticajem alkohola, a putnik je znao ili je morao znati da vozilom upravlja vozač pod dejstvom alkohola, opojnih droga ili bez vozačke dozvole za tu vrstu vozila, te usled toga dođe do saobraćajne nezgode u kojoj putnik pogine ili pretrpi povrede, u tom slučaju postoji podeljena odgovornost.

U praksi ima dosta primera da pijani vozač motornog vozila primi pijanog putnika. U ovom slučaju, smatramo da postoji isključiva odgovornost vozača koji je upravljao motornim vozilom pod uticajem alkohola. Do podeljene odgovornosti moglo bi doći ako bi se dokazalo da je pijani putnik ometao pijanog vozača, pa se iz tih razloga dogodila saobraćajna nesreća.

U praksi takođe ima primera da vozač motornog vozila koji nije u alkoholisanom stanju primi putnika koji jeste u alkoholisanom stanju. U ovom slučaju moglo bi doći do primene pravila o podeljenoj odgovornosti ako bi se dokazalo da se saobraćajna nezgoda desila tako što je pijani putnik ometao treznog vozača koji je upravljao motornim vozilom.

Ukoliko saputnik u vozilu ne zna u kojoj je meri vozač alkoholisan, podeljena odgovornost u srazmeri od 20 odsto ipak je previsoka.

„Iz utvrđenog činjeničnog stanja jasno proizlazi da tužena nije znala u kojoj je meri vozač bio alkoholisan, pa je stoga 20 odsto odgovornosti tužilje previše, ali pošto se tužilja nije žalila, drugostepeni sud nije mogao da preinači odluku na štetu tuženog zbog načela zabrane.“¹¹

Kada putnik zna da je vozač u alkoholisanom stanju i pristane na vožnju, u slučaju nastanka štete do koje je došlo krivicom alkoholisanog vozača postoji podeljena odgovornost vozača i oštećenog lica, jer je oštećeni prihvatanjem vožnje svesno preuzeo rizik od mogućeg nastanka štetnih posledica.

6 Obaveza vezivanja sigurnosnog pojasa i podeljena odgovornost

Prvostepeni sud nije utvrdio činjenično stanje ukoliko nije utvrdio sve okolnosti u vezi s tim da li je tužilac bio vezan sigurnosnim pojasom ili nije. Ako je povreda, nastala

¹¹ Presuda Okružnog suda u Novom Sadu, Gž. 283/2000 od 10. novembra 2000. godine

u saobraćajnoj nezgodi, posledica nevezivanja sigurnosnog pojasa, ona mora biti od uticaja prilikom procene podeljene odgovornosti u smislu člana 192. ZOO.

„Prema odredbama člana 192. ZOO, oštećenik koji je doprineo da šteta nastane ili da bude veća nego što bi inače bila ima pravo samo na srazmerno smanjenu naknadu. Prvotučeni je u toku postupka ukazivao na doprinos tužioca R. kao vozača i učesnika u predmetnoj saobraćajnoj nesreći, pri čemu se, prema njegovim navodima, taj doprinos **ogledao u neprilagođenoj brzini i nepoštovanju zakonske obaveze vozača da u vožnji bude vezan sigurnosnim pojasmom**. Sudovi su utvrdili da je tužilac R. tada zadobio povredu koja je teško oštetila njegovo zdravlje, ne navodeći o kakvoj se povredi radi i ne utvrđujući da li bi te povrede ili nastale posledice bile lakše ili manjeg obima da je kritičnom prilikom tužilac **bio vezan sigurnosnim pojasmom**, kako to nalaže odredba člana 35. Zakona o osnovama bezbednosti saobraćaja na putevima. Ove činjenice su od značaja s obzirom na to da, prema citiranoj zakonskoj odredbi, **ponašanje oštećenog u nekim slučajevima može uticati na smanjenje obima naknade, posebno ako se ono ogleda u propuštanju ili nepreduzimanju određenih mera da bi se dejstvo eventualnih štetnih radnji drugih mogle otkloniti ili umanjiti**. Budući da navedene činjenice nisu utvrđene u sprovedenom postupku, obe nižestepene presude morale su biti ukinute a predmet vraćen prvostepenom sudu na ponovno suđenje. U ponovnom postupku prvostepeni sud će, radi donošenja pravilne odluke o zahtevu tužioca, pouzdano utvrditi sve odlučne činjenice na koje je ukazano, počev od ponašanja stranaka kao učesnika u predmetnoj saobraćajnoj nezgodi, koje je u uzročno-posledičnoj vezi s nastalim štetnim događajem pa do utvrđivanja same štete i njenog obima imajući pri tom u vidu da svako postupanje protivno odredbama ZOBs-a ne mora imati za posledicu odgovornost za nastalu štetu ukoliko nije uzrok iste, i obrnuto, da takvo ponašanje, iako nije uzrok nastanka štete, može doprineti da šteta bude manja ili veća – što u svakom konkretnom slučaju treba utvrditi. Stoga utvrđena prekršajna odgovornost i spisi tog predmeta ne mogu biti jedini i isključivi dokaz krivice za nastalu štetu, već se ona mora utvrditi i na osnovu drugih raspoloživih dokaza, posebno kada se u toku postupka ukazuje i na eventualne propuste drugih učesnika u saobraćajnoj nezgodi.”¹² „Prvotučeni je u toku postupka isticao ono što inače ističe i u žalbi: s obzirom na

povrede, jasno je da je tužilac sedeo na mestu suvozača, da kritičnom prilikom nije bio obezbeđen sigurnosnim pojasmom, usled čega je i usledio udarac glavom i nastupila povreda, čime je tužilac u velikoj meri doprineo tome da pretrpi teže posledice od onih koje bi po njegovo zdravlje nastale da se propisno obezbedio. Tužilac je svojim postupkom doprineo nastanku vlastite štete. Prvostepeni sud nije utvrdio da li bi tužilac, koji je sedeo na mestu suvozača u putničkom vozilu, kritičnom prilikom pretrpeo manju štetu da je bio obezbeđen sigurnosnim pojasmom, to jest da li bi šteta nastala na način i u obimu kako je nastala.

Kako prvotučeni i drugotučeni kao osiguravajuća kuća nisu u obavezi da tužiocu kao trećem licu naknade štetu do koje je došlo krivicom njihovih osiguranika, prvostepeni sud će u ponovnom postupku, saslušanjem tužioca u svojstvu parnične stranke, te veštačenjem pred veštakom odgovarajuće struke, utvrditi da li je tužilac, kao suvozač, imajući u vidu i vrstu i težinu zadobijenih povreda, kritičnom prilikom bio obezbeđen sigurnosnim pojasmom, u smislu Zakona o osnovama bezbednosti saobraćaja na putevima, te posebno da li bi, da je tužilac bio obezbeđen sigurnosnim pojasmom, kod njega nastupila šteta u obimu u kojem je kritičnom prilikom nastupila.”¹³

Vezivanje sigurnosnog pojasa obaveza je predviđena članom 36. Zakona o bezbednosti saobraćaja, pa prilikom utvrđivanja činjeničnog stanja prvostepeni sud uvek mora utvrditi da li je oštećeno lice bilo vezano ili nije, te da li je vezivanje odnosno nevezivanje imalo uticaja na nastanak štete i u kolikom obimu.

„U žalbi tuženog osnovano se ukazuje da je prvostepeni sud propustio da utvrdi postoji li doprinos tužilje nastanku štetnog događaja, imajući u vidu njenu obavezu kao vozača da upotrebi sigurnosni pojas. Ovo stoga što je na osnovu člana 36. Zakona o osnovama bezbednosti saobraćaja na putevima predviđeno da su vozač motornog vozila u koje su ugrađeni sigurnosni pojasevi i lice koje se prevozi tim vozilom dužni da budu vezani pojasevima za vreme dok se vozilo kreće u saobraćaju na javnom putu. Na osnovu člana 230. stav 1. tačka 2. istog zakona, predviđeno je da će se vozač ili drugo lice koje se za vreme vožnje u vozilu ne veže sigurnosnim pojasevima kazniti novčanom kaznom na licu mesta za prekršaj. Imajući u vidu navedenu odredbu gde postoji zakonska obaveza upotrebe sigurnosnih pojaseva u vozilima koja imaju ugrađene pojaseve, prvostepeni sud nije utvrdio (iako to proizlazi iz spisa – iskaza tužilje) da li je tužilja

12 Presuda Okružnog suda u Beogradu, Gž. 1606/2000 od 14. marta 2000. godine

13 Rešenje Vrhovnog suda Srbije, Rev. 3629/00 od 27. jula 2000. godine

bila vezana pojasom, odnosno da li nošenje ili nenošenje pojasa ima uticaja na nastanak štete ili njeno umanjeње.”¹⁴ Smatramo da postoji podeljena odgovornost na ravne delove ako se utvrdi da putnik u toku vožnje nije vezao sigurnosni pojas.

7 Podeljena odgovornost poslodavca i zaposlenog u naknadi štete moguća je i kod štete prouzrokovane nezakonitim prestankom radnog odnosa

Pravni osnov u ovom pitanju sadržan je u odredbi člana 192. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima, po kome zaposleni u svojstvu oštećenog, koji je doprineo da šteta bude veća nego što bi inače bila, ima pravo samo na srazmerno smanjenu naknadu. S obzirom na načelo legaliteta kao najvišeg pravnog imperativa, kao i na intenciju citirane odredbe Zakona o obligacionim odnosima, proizlazi da je dužnost svakog nezaposlenog, kome je radni odnos prestao, da traži posao kod drugog poslodavca i da prihvati odgovarajući posao. S obzirom na visinu štete u ovom sporu, neophodno je bilo utvrđivati da li je tužilja ostvarila pravo na privremenu naknadu za vreme nezaposlenosti, koja joj kao nezaposlenom licu po zakonu pripada, ili je svojom krivicom propustila da ostvari ovu naknadu, na koju bi stekla pravo prijavom Zavodu za tržište rada. Budući da nezaposleni ima pravo i na posredovanje Zavoda pri zapošljavanju, što znači i mogućnost zaposlenja kod drugog poslodavca, bilo je nužno utvrditi činjenice o tome da li je tužilja podnela blagovremenu prijavu Zavodu za tržište rada – tim pre što je u pitanju zaposleni takve kvalifikacije i stručne osposobljenosti za koju je kod Zavoda za tržište rada tražnja veća od ponude. To znači da svaki propust nezaposlenog da ostvari prihod koji je realno mogao ostvariti smanjuje njegovo pravo na naknadu štete o kojoj je ovde reč. Doprinos oštećenog radnika nastanku štete smanjuje materijalnu odgovornost poslodavca.

8 Podeljena odgovornost vozača i pešaka

Pri utvrđivanju mere uzročnog doprinosa svakog učesnika u saobraćajnoj nezgodi potrebno je s posebnom pažnjom oceniti ne samo sve okolnosti pod kojima je došlo do te nezgode, već naročito strogost saobraćajnih pravila kojih se svaki od učesnika u saobraćajnoj nezgodi

mora pridržavati u datoj saobraćajnoj situaciji. Pri tom se mora izvideti samo značenje tih pravila s gledišta bezbednog odvijanja saobraćaja, kao i uzročni značaj njihovog kršenja za nastanak nezgode. Tužilja se kretala kolovozom na oko jedan metar od desne ivice kolovoza, što je u suprotnosti s članom 104. i 106. Zakona o osnovama bezbednosti saobraćaja, pa je time doprinela saobraćajnoj nezgodi 10 odsto, kada ju je vozač oborio na putu. „Utvrđeno je da je u saobraćajnoj nezgodi dana 5. decembra 1997. godine, do koje je došlo usled propusta u upravljanju putničkim vozilom ‘jugo 45’, kojim je upravljao vozač B. krećući se putem ka Grdelici, ‘jugo’ naleteo na tužilju kao pešaka, koja se kretala desnom stranom kolovoza na udaljenosti od jednog



metra od ivice kolovoza. Do ove nezgode došlo je zbog propusta tuženikovog osiguranika, koji brzinu vozila nije prilagodio uslovima vidljivosti i saobraćaja na putu, te je tako tužilju povredio. Na osnovu pravosnažne presude Opštinskog suda u Leskovcu od 21. avgusta 1998. godine, osiguranik tuženika oglašen je krivim za krivično delo – teško delo protiv bezbednosti javnog saobraćaja iz člana 201. stav 3. u vezi s članom 195. stav 3. u vezi sa stavom 1. KZ RS, i osuđen je na novčanu kaznu u iznosu od 3.000 dinara. U tom

¹⁴ Presuda Vrhovnog suda Srbije, Rev. 1202/2001 od 20. marta 2001. godine

trenutku vozilo je bilo osigurano kod tuženika za štetu pričinjenu trećim licima. Utvrđeno je da postoji podeljena odgovornost 10 odsto na strani tužilje, jer se kretala desnom stranom kolovoza na udaljenosti od jednog metra od desne ivice kolovoza, što je protivno odredbi čl. 104. i 106. Zakona o osnovama bezbednosti saobraćaja na putevima.”¹⁵

9 Isključiva odgovornost vozača motornog vozila

Smatramo da postoji isključiva odgovornost vozača u sledećim slučajevima:

- kada povredi pešaka na pešačkom prelazu
- kada prolazi na crveno svetlo
- kada povredi pešaka van kolovoza zbog sletanja s puta
- kada ostavi motorno vozilo na kolovozu, neosvetljeno i neobeleženo.

10 Podeljena odgovornost vozača motornog vozila i pešaka

Podeljena odgovornost vozača motornog vozila i pešaka postoji:

- pri pretrčavanju puta od strane pešaka; u konkretnom slučaju treba posebno voditi računa da li put pretrčavaju deca ili odrasli ljudi; ako put pretrčava dete, smatramo da je odgovornost vozača veća, jer vozač mora da ima pojačanu pažnju
- kad pešak prelazi na crveno svetlo; u konkretnom slučaju odgovornost pešaka je veća
- ako jedan pešak iznenada započne da prelazi put, izdvajajući se od grupe pešaka; u konkretnom slučaju smatramo da je odgovornost vozača motornog vozila veća u odnosu na pešaka, jer vozač mora posebno da obrati pažnju na grupu pešaka, tj. mora imati u vidu da je moguće da neki pešak iz grupe iznenada stupi na put.

11 Podeljena odgovornost i nezakonito parkiranje

Ako je tužilac parkirao svoje vozilo na kolovozu u blizini raskrsnice, i ako je u blizini postojao parking gde je mogao parkirati vozilo, ovakvo ponašanje može uticati na nastanak štete, o čemu treba da se izjasni veštak saobraćajne struke.

„Po nalaženju suda, u pogledu postojanja eventualnog doprinosa tužioca nastanku štete, prvostepeni sud nije naveo razloge o odlučnim činjenicama, to jest nije u potpunosti i pravilno utvrdio sve činjenice bitne za donošenje odluke.

Imajući u vidu činjenicu da je tužilac svoje vozilo parkirao na kolovozu, i to u blizini raskrsnice, iako postoji parking ispred stambene zgrade tužioca, sud je bio dužan da odredi veštačenje od strane veštaka saobraćajne struke. Veštak treba da pruži svoje mišljenje o ponašanju i propustima tužioca, te o uticaju ovakvog ponašanja i propusta na nastanak štete na njegovom vozilu.”¹⁶

12 Neposedovanje vozačke dozvole i odgovornost za štetu

Neposedovanje vozačke dozvole u konkretnoj situaciji bez uticaja je na odgovornost vozača zato što nije u uzročnoj vezi sa udesom.

„Prema utvrđenom činjeničnom stanju, 2. maja 1996. godine vozač automobila marke ‘zastava 101’, osiguranog kod tuženog, izazvao je saobraćajni udes i naneo tešku telesnu povredu maloletnom tužiocu. Naime, vozač osiguranog automobila na raskrsnici nije ustupio pravo prvenstva prolaska motociklu kojim je upravljao M. G, dok je maloletni tužilac sedeo na mestu suvozača. Tuženi je tom prilikom ivicom automobila udario u nogu suvozača, maloletnog tužioca, i naneo mu tešku telesnu povredu. Zbog toga je vozač automobila krivičnom presudom Opštinskog suda u Kuli K. 276/96 od 13. novembra 1996. godine osuđen na novčanu kaznu zbog izvršenja teškog dela protiv bezbednosti javnog saobraćaja na putevima, iz člana 201. stav 3. u vezi sa članom 195. stav 3. i u vezi sa stavom 1. Kaznenog zakonika RS. U toku postupka, nižestepeni sudovi utvrdili su da se ovaj udes dogodio isključivo krivicom vozača automobila, koji se nije pridržavao saobraćajnih propisa.

Navodi u reviziji da postoji odgovornost vozača motocikla za nastalu štetu zato što nije posedovao vozačku dozvolu nisu osnovani. Činjenica da vozač motocikla nije imao vozačku dozvolu bez uticaja je na njegovu odgovornost, jer neposedovanje vozačke dozvole nije u uzročnoj vezi s nastalim udesom, odnosno s nastalom štetom.”¹⁷

Međutim, mi smatramo da putnik koji pristane na vožnju s vozačem motornog vozila bez dozvole da njime upravlja snosi odgovornost za pretrpljenu štetu. I u

15 Presuda Vrhovnog suda Srbije, Rev. 1202/2001 od 20. marta 2001. godine

16 Rešenje Okružnog suda u Beogradu, Gž. 7743/99 od 27. januara 2000.

17 Presuda Vrhovnog suda Srbije, Rev. 5240/99 od 23. novembra 2000.



ovom slučaju može doći do primene pravila o podeljenoj odgovornosti.

Stav sudske prakse je drugačiji. **Za postojanje podeljene odgovornosti vozača i saputnika za štetu koju saputnik pretrpi u saobraćajnoj nezgodi skrivljenoj od strane vozača nije od bitnog značaja da li je putniku poznato da vozač nije položio vozački ispit, već kakvo je njegovo saznanje o osposobljenosti vozača za upravljanje vozilom u javnom saobraćaju.**

„Revizija je bez osnovanog prigovora o podeljenoj odgovornosti, a prigovor se sastoji samo u činjenici da vozaču koji je u momentu nezgode upravljao vozilom nije bila izdata vozačka dozvola, te iz tog ugla nije bio osposobljen za vožnju, što je poginulom bilo poznato, a ipak je pristao da se vozi pod takvim okolnostima. Međutim, sud smatra da za pravilno rešenje ovog pitanja nije od bitnog značaja to da li je vozač polagao vozački ispit i dobio valjanu vozačku dozvolu, već da li je uistinu bio osposobljen za vožnju, to jest da li je ovladao vozačkom veštinom u meri potrebnoj za sigurno učestvovanje u saobraćaju na javnim putevima, te kakvo je saznanje o tome imao poginuli. Sudovi nižeg stepena utvrdili su da se radilo o vozaču s dobrim iskustvom, koji je još pre rata upravljao motornim

vozilima na javnim saobraćajnicama, a za vreme rata čak bio zadužen kao vozač vojnog vozila, što je poginulom bilo poznato. Radi se o činjeničnom utvrđenju za koje je u revizijskom postupku vezan ovaj sud, a iz njega ne proističe podeljena odgovornost ni u najmanjem obimu. Uostalom, do saobraćajne nezgode nije ni došlo zbog neznanja ili nesposobnosti vozača za vožnju, već zbog obesne vožnje tuženog, uz očito kršenje saobraćajnih propisa, kakvom se u praktičnom životu priklanjaju samo vozači previše uvereni u svoje sposobnosti, a to je nešto sasvim drugo i protivno onome što revizija tvrdi.”¹⁸

13 Doprinos nastanku štete odnosi se isključivo na oštećenika

Doprinos nastanku štete odnosi se isključivo na oštećenika, a ne i na treće lice koje je učestvovalo u saobraćajnoj nezgodi, što je od značaja za utvrđivanje podeljene odgovornosti za nastanak štete, bilo materijalne ili nematerijalne.

¹⁸ Presuda Vrhovnog suda FBiH, Rev. – 149/99 od 18. januara 2000. godine

„Presudom Opštinskog suda u Požarevcu od 29. juna 2002. godine u stavu 1. izreke tuženi je obavezan da tužilji na ime naknade štete za duševne bolove zbog smanjene opšte životne aktivnosti isplati iznos od 30.000 dinara, na ime pretrpljenih fizičkih bolova iznos od 15.000 dinara, sve sa zakonskom zateznom kamatom od 29. juna 2001. godine do dana isplate, u roku od 15 dana po prijemu presude, pod pretnjom prinudnog izvršenja.

Označena presuda potvrđena je presudom Okružnog suda od 25. decembra 2001. godine. Tuženi je proglašen krivim za izvršeno teško delo protiv bezbednosti javnog saobraćaja iz člana 201. stav 3. u vezi s članom 195. stav 3. u vezi sa stavom 1. KZ RS i osuđen na novčanu kaznu pravosnažnom krivičnom presudom, a do saobraćajnog udesa došlo je tako što je tuženi sa svojim vozilom započeo uključivanje na magistralni put sa sporednog puta, u situaciji kada za to nisu postojali odgovarajući bezbednosni uslovi, dok se tužilja, kao suvozač, nalazila u drugom vozilu, koje se pravilno kretalo svojom desnom kolovoznom trakom.

U takvoj situaciji, vozilo kojim je upravljao tuženi, za vozača vozila u kome se nalazila tužilja predstavljalo je blisku i pokretnu prepreku, koju u takvim okolnostima tužiljin vozač nije mogao da izbegne, te se u radnjama tuženog stiču elementi u uzročnoj vezi s nastankom saobraćajne nezgode i posledicama – povređivanjem tužilje i nastupanjem nematerijalne štete. U radnjama vozača vozila u kojem se nalazila tužilja nema elemenata na osnovu kojih je moguće definisati eventualne propuste, jer je osnovni propust u saobraćajnoj nezgodi učinio upravo tuženi. Međutim, i da na strani ovog vozača postoje propusti, te na osnovu toga i njegov doprinos nastanku štete tužilji, to ne bi bilo od značaja za donošenje odluke u ovoj pravnoj stvari, jer Zakon o obligacionim odnosima poznaje institut doprinosu oštećenika nastanku štete, ali ne i trećeg lica. Tužilja nijednom svojom radnjom nije doprinela da šteta nastane, ili da bude veća, pa da je vozač vozila u kome se tužilja nalazila kao suvozač i doprineo nastanku štete, on bi bio solidarno odgovoran s tuženim za naknadu štete tužilji. A u slučaju solidarne odgovornosti, oštećeni može da bira od kojeg će solidarno odgovornog lica tražiti naknadu štete, dok solidarni tuženik može da traži od svakog od ostalih dužnika da mu naknadi ono što je platio za njega (čl. 206. i 208. Zakona o obligacionim odnosima). Tužilja je u konkretnom slučaju izabrala da naknadu štete traži od tuženog, a on, ukoliko smatra da je za nastanak štete odgovoran i vozač vozila u kome se tužilja nalazila, može prema njemu postavi-

ti zahtev u posebnoj parnici, naravno ako dokaže da ima podeljene odgovornosti i na strani tog lica.”¹⁹

14 Podeljena odgovornost lica oštećenog u saobraćaju

Nema podeljene odgovornosti ako je štetnik ostavio teretno motorno vozilo na kolovozu neosvetljeno i neobezbeđeno u uslovima guste magle i mraka, gde je vidljivost bila 10 do 15 metara.

„Kako je u konkretnom slučaju nesumnjivo utvrđeno, ne postoje uslovi za sniženje naknade štete, jer nema podeljene odgovornosti u smislu člana 192. Zakona o obligacionim odnosima, s obzirom na to da je osiguranik tuženog grubo povredio saobraćajne propise, ostavljajući teretno motorno vozilo na kolovozu, neosvetljeno i neobezbeđeno u uslovima guste magle i mraka, pri čemu je vidljivost sezala 10 do 15 metara, čime je isključivo doprineo nastanku nezgode. Izneti žalbeni navod o postojanju podeljene odgovornosti i doprinosu tužioca nastanku nezgode odbijeni su kao neosnovani.”²⁰

15 Vožnja unazad i podeljena odgovornost

Kada vozač krene vozilom nazad, a pri tom se nije prethodno uverio da time može ugroziti pešake, pa udari u pešaka koji je počeo da prelazi ulicu, vozač i pešak odgovorni su u procentualnom odnosu 80 prema 20.

„U dokaznom postupku prvostepeni sud utvrdio je da je 7. maja 1997. godine došlo do saobraćajne nezgode, koju je izazvao vozač C. C., koji je vozilom ‘jugo’ krenuo nazad, a prethodno se nije uverio da neće ugroziti pešake. U tom trenutku tužilja je počela da prelazi ulicu, te ju je vozilo udarilo zadnjim delom i nanelo joj laku telesnu povredu. Utvrđujući odgovornost za nastanak štetnog događaja, prvostepeni sud je, na osnovu nalaza veštaka saobraćajne struke, utvrdio da su vozač auta i tužilja doprineli nastanku saobraćajne nezgode u procentualnom odnosu 80 prema 20.

S obzirom na utvrđeno činjenično stanje, prvostepeni sud pravilno je postupio kada je utvrdio da postoji osnov za odgovornost tuženog za nastalu štetu, i to u visini od 80 procenata.”²¹

19 Presuda Okružnog suda u Požarevcu, Gž. 1113/2001. od 25. decembra 2002. godine

20 Presuda Okružnog suda u Užicu, Gž. 2208/99 od 9. februara 2000. godine

21 Presuda Okružnog suda u Vranju, Gž. 1159/2000 od 24. jula 2000. godine

16 Pogrešno parkiranje i podeljena odgovornost

Samo nepropisno parkiranje osnov je za prekršajnu odgovornost tužioca, a ne i za njegovu građanskopravnu odgovornost za nastalu štetu.

„Izvedenim dokazima u toku prvostepenog postupka prvostepeni sud je na nesumnjiv način utvrdio da je na dan 1. decembar 1998. godine u Ulici Radiše Petronijevića oštećeno vozilo tužioca marke “opel kadet”, dok je stajalo parkirano na kolovozu uz samu desnu ivicu, jer je na nje, prelazeći na levu kolovoznu traku, naletelo vozilo marke “honda”, kojim je kritičnom prilikom upravljao V. I. i koje je u vreme udesa bilo osigurano kod tuženika od odgovornosti za štetu pričinjenu trećim licima. Iako je vozilo tužioca bilo parkirano na mestu gde je saobraćajnim znakom to bilo zabranjeno, mišljenje je veštaka da na strani tužioca nema nikakvog doprinosa nastanku nezgode, jer njegovo vozilo nije bilo faktor destabilizacije vozila osiguranika tuženika, koje je na tužiočevu parkirano vozilo naletelo. Pri ovako utvrđenom činjeničnom stanju, prvostepeni sud je, po oceni Okružnog suda, pravilno postupio kada je za ceo iznos utvrđene štete na vozilu tužioca tužbeni zahtev kao osnovan usvojio prema tuženom kao osiguravaču vozila V. I, pravilno nalazeći da je vozač V. I. isključivo kriv za saobraćajnu nezgodu i nastalu štetu na vozilu tužioca, a da na strani tužioca **nema nikakvog doprinosa nastanku štete.**

Za svoju odluku prvostepeni sud dao je dovoljne, jasne i ubedljive razloge, koje u svemu prihvata i Okružni sud i koji se ni navodima podnete žalbe ne dovode u sumnju. Stoga su i isticanja u žalbi tuženog da je nepropisnim parkiranjem svoga vozila i sam tužilac doprineo nastanku štete ocenjena kao neosnovana, jer to ne proizlazi iz izvedenih dokaza. Samo nepropisno parkiranje osnov je za prekršajnu odgovornost tužioca, a ne i za njegovu građanskopravnu odgovornost za nastalu štetu, koje u konkretnom slučaju nema, što je izvedenim dokazima na pouzdan način utvrđeno.”²²

17 Podeljena odgovornost i nadzor roditelja nad maloletnim detetom

“U konkretnom slučaju radi se o objektivnoj odgovornosti tuženog, kao imaoca opasne stvari. Prema članu 177. stav 3. ZOO, imalac se delimično oslobađa odgovornosti ako je

oštećenik delimično doprineo nastanku štete. Iz sadržaja i smisla odredbe člana 177. ZOO sledi da je teret dokazivanja za oslobađanje, odnosno za delimično oslobađanje od odgovornosti na imaocu opasne stvari.

Prema odredbi člana 84. Porodičnog zakona, ničim nije dokazano da tužitelji kao roditelji mld. J. nisu vršili roditeljsku dužnost u situaciji kada su kritičnog dana dete ostavili na čuvanje gazdarici kod koje su stanovali, upozorivši pri tom gazdaricu da pazi na J. (glavna rasprava od 16. avgusta 2004. godine, na koju tuženi nije imao prigovora).

Odredba člana 84. Porodičnog zakona samo je načelna odredba, a tuženi nije ponudio konkretne činjenice i konkretne dokaze koji bi se mogli podvesti pod tu odredbu, što mu je bila dužnost shodno članu 7. stav 1. i članu 123. stav 1. ZPP ZOO i za šta je imao mogućnost shodno članu 102. stav 2. istog zakona.

Tačna je žalbena konstatacija da je u obrazloženju pravosnažne presude Opštinskog suda u Kalesiji broj K-21/03 od 16. aprila 2003. godine sud prilikom odlučivanja o vrsti i visini krivične sankcije, u vezi s krivičnim delom i učinio-cem, kao olakšavajuće okolnosti, pored ostalih, cenio činjenicu “da prema mld. H. J. u kritičnoj prilici roditelji, shodno članu 84. Porodičnog zakona, nisu vršili dužnost da štite i brinu o njegovom životu i zdravlju, nego su ga ostavili bez nadzora kod stanodavca.” Međutim, shodno odredbi člana 12. stav 3. ZPP, za pravosnažnu krivičnu presudu kojom je optuženi proglašen krivim parnični sud vezan je samo u pogledu postojanja krivičnog dela i krivične odgovornosti. **Ovo stoga što je građanskopravna odgovornost šira od krivičnopravne odgovornosti, te bi se tuženi sa uspehom mogao pozivati na citirane navode iz obrazloženja krivične presude samo da je i sam ponudio konkretne dokaze na okolnost istaknutog prigovora podeljene odgovornosti (član 192. ZOO), što je u konkretnom slučaju izostalo.**²³

18 Podeljena odgovornost i nepravilno skretanje s kolovoza

U saobraćaju su česti slučajevi da biciklisti neoprezno pokušavaju da skrenu ulevo s kolovozne trake i na taj način svojim ponašanjem doprinesu saobraćajnom udesu. U ovom slučaju postoji podeljena odgovornost vozača motornog vozila i bicikliste.

²² Rešenje Kantonalnog suda u Tuzli, Tž. br. 1635/04 od 11. jula 2006. godine

²³ Odluka Saveznog suda, Gzs. 2/82.



„Prema nalazu sudskog veštaka, proizlazi da je do pomenutog saobraćajnog udesa došlo usled propusta oba učesnika u saobraćaju, i to tuženikovog osiguranika – vozača putničkog vozila marke „audi 80“ i tužioca kao bicikliste. Na strani vozača putničkog vozila stoje propusti u kašnjenju uočavanja opasnosti, dok se propusti tužioca ogledaju u neopretnom pokušaju skretanja ulevo s kolovoza kada je na najmanje 40 m od sebe imao putničko vozilo koje se kretalo iz suprotnog smera, to jest u kašnjenju uočavanja opasnosti od putničkog vozila iz suprotnog smera. Ceneći sve okolnosti konkretnog slučaja, ovaj sud nalazi da je do saobraćajnog udesa i štete došlo krivicom oba učesnika, te da doprinos tužioca nastanku štetnog događaja iznosi 40 odsto, a tuženikovog osiguranika 60 odsto.”²⁴

19 Podeljena odgovornost i nepravilno kretanje pešaka kolovoznom trakom

Česti su slučajevi u saobraćaju da se pešak nepravilno kreće kolovoznom trakom kroz naseljeno, odnosno kroz nenaseljeno mesto. Sud u toku postupka mora utvrditi da li se radi o naseljenom ili nenaseljenom mestu, a nakon

utvrđivanja ove činjenice, sud će utvrđivati da li oštećeno lice doprinosi nastanku povreda, to jest da li postoji podeljena odgovornost.

„U žalbi tužilje osnovano se ukazuje da prvostepeni sud nije dao dovoljne i jasne razloge u pogledu utvrđivanja činjenica da postoji podeljena odgovornost, to jest doprinos tužilje nastanku povreda koje je zadobila. Prvostepeni sud, na osnovu nalaza i mišljenja veštaka saobraćajne struke, u razlozima presude navodi da se tužilja pre saobraćajne nezgode nepravilno kretala svojom desnom kolovoznom trakom na udaljenosti od jednog metra od desne ivice kolovoza te da je na taj način doprinela nastanku saobraćajne nezgode. Prvostepeni sud, pre svega, nije razjasnio da li se radi o naseljenom ili nenaseljenom mestu u kojem se saobraćajna nezgoda dogodila, što je od uticaja na utvrđivanje pravilnosti kretanja tužilje kao pešaka. Prema članu 106. stav 1. Zakona o osnovama bezbednosti saobraćaja na putevima, predviđeno je da je pešak koji se kreće po kolovozu na javnom putu van naselja dužan da se kreće uz levu ivicu kolovoza u smeru kretanja. Ukoliko se saobraćajna nezgoda dogodila u naseljenom mestu, a iz spisa predmeta proizlazi da je to bilo u Lešnici i da se radi o naseljenom mestu, tužilja nije bila u obavezi da se kreće levom stranom kolovoza jer je to obaveza pešaka samo kada se kreće po kolovozu na javnom putu van

²⁴ Isti stav iznet je u presudi GŽ. broj 407/04 od 24. decembra 2003. godine

naselja. No, prvostepeni sud, u svakom slučaju, utvrđuje da li postoji podeljena odgovornost, ali pri tom mora jasno da kaže u čemu je doprinos tužilje nastanku štetnog događaja – a razlozi dati u prvostepenoj presudi nisu dovoljno i jasno obrazloženi, pa se u žalbi tužilje na to s pravom ukazuje.”²⁵

„Međutim, po nalaženju ovog suda, na pravilno utvrđeno činjenično stanje prvostepeni sud nije pravilno primenio materijalna prava. Iz spisa proizlazi da se saobraćajna nezgoda dogodila u naseljenom mestu Klupcima, a kroz naseljeno mesto pešaci mogu da se kreću kako levom tako i desnom stranom kolovoza i nije isključeno kretanje uz desnu ivicu kolovoza, kako je predviđeno za kretanje van naseljenog mesta.

Imajući u vidu zakonsku odredbu da se kroz naseljeno mesto pešaci mogu kretati i levom i desnom stranom kolovoza, da se maloletna tužilja kretala desnom stranom kolovoza na udaljenosti od samo 20 cm od desne ivice kolovoza, da na ovom mestu gde se dogodila saobraćajna nezgoda pored puta s desne strane nema pešačke staze jer se ona na tom delu puta prekida, a bankina koja postoji je neosunčana, blatnjava i u vreme saobraćajne nezgode nije bila podešena za kretanje pešaka – ovaj sud nalazi da u kretanju mal. J. nema nikakvog doprinosa nastanku saobraćajne nezgode. Ovaj sud nalazi da za saobraćajnu nezgodu isključivu odgovornost snosi vozač putničkog vozila i da njenom nastanku uopšte nema doprinosa mal. J.”²⁶

20 Šteta prouzrokovana oštećenom licu od strane dva motorna vozila

Za štetu koju pretrpi treće lice imaoci motornih vozila odgovaraju solidarno.

Imaoci motornih vozila mogu se od oštećenog lica braniti prigovorom o postojanju ma kog osnova koji njihovu odgovornost isključuje, pa i krivicom oštećenog lica ili trećih lica. Stoga je njihova odgovornost prema oštećenom licu uvek solidarna. Zato imalac motornog vozila u sudskom postupku može regresnom tužbom dokazivati da je njegova odgovornost manja i tražiti da mu drugi imalac motornog vozila naknadi deo štete koji su solidarno isplatili oštećenom licu.

„Dakle, u konkretnom slučaju radi se o objektivnoj odgovornosti tuženog, kao imaoca opasne stvari. Prema članu 177. stav 3. ZOO, imalac se delimično oslobađa

odgovornosti ako je oštećenik delimično doprineo nastanku štete. Iz sadržaja i smisla odredbe člana 177. ZOO sledi da je teret dokazivanja za oslobađanje, odnosno za delimično oslobađanje od odgovornosti na imaocu opasne stvari.”

21 Podeljena odgovornost i vožnja u prikolici motokultivatora

U praksi ima dosta saobraćajnih nezgoda u kojima učestvuju motorno vozilo i prikolica koju vuče motokultivator, gde se nalaze lica koja se prevoze, pri čemu prikolica nije namenjena za prevoz putnika. U toj saobraćajnoj nezgodi tim licima nanose se teške telesne povrede i prouzrokuje materijalna i nematerijalna šteta.

Postavlja se pitanje da li u konkretnom slučaju postoji podeljena odgovornost. Smatramo da postoji doprinos oštećenih lica nastanku štete kao posledice pretrpljenih teških telesnih povreda, shodno članu 192. Zakona o obligacionim odnosima iz 1978. godine.

22 Podeljena odgovornost i brza vožnja

Veliki broj saobraćajnih nezgoda dešava se zbog brze vožnje. Oštećeno lice doprinelo je saobraćajnoj nezgodi time što je podsticalo vozača motornog vozila na brzu vožnju ili je pristalo na brzu vožnju koja je prouzrokovala saobraćajnu nezgodu. Smatramo da postoji doprinos oštećenih lica nastanku štete kao posledice pretrpljenih telesnih povreda, shodno članu 192. Zakona o obligacionim odnosima iz 1978. godine.

23 Podeljena odgovornost i propust organizacije za održavanje puteva

Do primene pravila o podeljenoj odgovornosti može doći ako je nastupio propust organizacije ovlašćene da održava puteve koje vozač motornog vozila nije mogao predvideti, izbeći ili otkloniti. Oštećena lica imaju pravo na naknadu štete od vozača motornog vozila i organizacije ovlašćene za održavanje puteva. Njihova odgovornost prema oštećenom licu je solidarna.

24 Solidarna odgovornost za naknadu štete i stav sudske prakse

Ukoliko ne postoje okolnosti koje isključuju objektivnu odgovornost, treće lice koje pretrpi štetu u sudaru više motornih vozila može tražiti naknadu bilo od

²⁵ Presuda Okružnog suda u Šapcu, Gž. 1151/06 od 4. jula 2006. godine

²⁶ Presuda Okružnog suda u Beogradu, Gž. 1170/2000 od 1. juna 2000. godine

svakog vlasnika motornog vozila pojedinačno, bilo od svih vlasnika solidarno, po osnovu objektivne odgovornosti, bez obzira na njihovu krivicu za štetni događaj.²⁷

Krivicu jednog imaoa motornog vozila ne isključuje odgovornost ostalih učesnika u lančanom sudaru za štetu pričinjenu njihovom vozilu ako su i drugi učesnici nepravilnom vožnjom skrivili saobraćajnu nezgodu.²⁸

Suvlasnici opasne stvari za štetu nastalu usled opasne stvari odgovaraju solidarno.²⁹

Vlasnik i korisnik motornog vozila, solidarno sa osiguravačem, odgovaraju oštećenom licu srazmerno doprinosu vlasnika, odnosno korisnika vozila nastanku štetnih posledica, i nisu dužni da naknade deo štete čijem je nastanku svojom krivicom doprineo i oštećeni.³⁰

Ako su traktor i vršalica u procesu rada spojeni tako da rad jednog u vršidbi nije moguć bez rada drugog, traktor i vršalica čine jedinstvenu opasnu stvar u odnosu na treća lica, pa je stoga odgovornost sopstvenika ovih, inače posebnih stvari, za štetu pričinjenu trećim licima za vreme procesa rada solidarna.³¹

25 Uzročnost i podeljena odgovornost

„Oštećeni koji pristaje da ga alkoholisano lice poveže, saodgovoran je za štetu nastalu u saobraćajnom udesu, zajedno s vozačem.”³²

„Ako je šteta nastala usled delovanja više uslova, uzročan je onaj uslov koji je tipičan za nastanak štete.”³³

Zaključak

O podeljenoj odgovornosti za nosioca štete sud vodi računa samo u okviru činjenica iznetih u toku postupka. Ako u toku postupka tuženik nije istakao prigovor podeljene odgovornosti, to jest nije isticao postojanje doprinosa nastanku štete na strani tužioca, tada je u obavezi da naknadi celu štetu.

Isticanje prigovora podeljene odgovornosti u žalbi moglo bi da ima značaj nove činjenice, a drugostepeni sud odlučuje o ovom prigovoru. Tuženi u žalbi mora

činjenično izneti u čemu se sastoji doprinos tužioca i zašto ga nije istakao u toku prvostepenog postupka. Član 205. Zakona o obligacionim odnosima primenjivaće se kod nematerijalne štete samo kada je treba naknaditi u novcu, u smislu člana 200. Zakona o obligacionim odnosima iz 1928. godine.

Smatramo da oštećeno lice nema pravo na naknadu štete koja po visini odgovara polovini prouzrokovane štete kada pristane da sedne u motorno vozilo kojim upravlja vozač u alkoholisanom stanju, i kada je saobraćajnoj nezgodi doprinelo time što je podsticalo vozača na brzu vožnju ili pristalo na brzu vožnju koja je uzrokovala saobraćajnu nezgodu.

Oštećeno lice nema pravo na naknadu štete koja po visini odgovora prouzrokovanju štete do 20 procenata kada prelazi kolovoz van pešačkog prelaza, kad se kreće kolovozom suprotno zakonu, kao i u drugim slučajevima kada sud, na osnovu dokaza, utvrdi da ima propusta oštećenog lica.

Sud će, na osnovu nalaza i mišljenja veštaka saobraćajne struke, koji će navesti propuste vozača motornog vozila, odnosno propuste vozača motornih vozila i teške propuste organizacije za održavanje puteva, utvrditi doprinos nastanku štete svih učesnika u saobraćajnoj nezgodi.

Summary

Split Liability in Traffic and some Dilemmas in Business and Judicial Practice

Aleksandar K. Filipović, Ph.D.

In civil procedures, nobody is held liable for his/her own damage. Injured persons are not liable for their own damage, and bear only their own contribution to the occurrence or its aggravation.

In terms of split liability, the court takes into consideration only the facts presented in the course of procedure. If, during the procedure, the defendant does not file a complaint on the grounds of split liability, that is, if he/she does not point out the claimant's contribution to the occurrence, then the defendant will be liable for the whole damage.

TRANSLATED BY: MAJA MARKOVIĆ

27 Odluka Vrhovnog suda Srbije, Rev. 502/81

28 Odluka Saveznog suda, Gzs. 2/82.

29 Odluka Vrhovnog suda NRS, Gž. 1172/60

30 Odluka Vrhovnog suda Srbije, Gž. 911/78

31 Odluka Vrhovnog suda Srbije, Gž. 2806/75

32 Rešenje Vrhovnog suda Srbije Rev. 4138/98 od 2. septembra 1998. godine

33 Rešenje Vrhovnog suda Srbije Rev. 1479/94 od 13. aprila 1994. godine.